

Doç. Dr. Yetkin Çınar

Doç. Dr. Türkmen Göksel

GÜNCEL OY ORANLARINA GÖRE İTTİFAK SENARYOLARI: İTTİFAKLAR İTTİFAKLARI MI ZORLUYOR?

3 Mart 2018 tarihli “İttifaklı d’Hondt Sistemine Göre Seçim Simülasyonları” başlıklı politika notumuzda, “Eğer son yapılan Kasım 2015 Milletvekili Genel seçimlerinden bu yana gerçekleşen ve seçim sistemimizi etkileyecek değişiklikler Kasım 2015 seçiminde uygulanmış olsa idi sonuçlar ne olurdu?” sorusuna yanıt aramıştık.¹ Bu değişiklikler; 550 olan toplam milletvekili (MV) sayısının 600’e ve 85 olan seçim bölge sayısının 87’ye çıkarılması ile partilerin seçime ittifak yaparak girebilmesine imkân tanınmasıdır.²

Ancak bilindiği üzere 2015’ten bu yana, gerek oy dağılımlarında gerekse parti sayısında da önemli sayılabilecek değişiklikler meydana geldi. En önemlisi siyasi hayatımıza “İYİ Parti” adıyla yeni bir parti dâhil oldu. Dolayısıyla bu politika notu, söz konusu seçim sistemi değişikliklerinin etkilerini daha gerçekçi olarak görebilmek adına, bu değişikliklerin yanı sıra güncel oy oranlarını dikkate alacak şekilde, farklı ittifak senaryoları altında yapılan simülasyonların sonuçlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

¹ http://www.tepav.org.tr/upload/files/1520064504-6.21_Subat_2018_de_Teklif_Edilen_Ittifakli_d_Hondt_Sistemine_gore_Secim_Simulasyonlari.pdf

² Bu değişiklikler sırasıyla; 16 Nisan 2017’de yapılan halk oylaması ile kabul edilerek yürürlüğe giren anayasal değişikliklere bağlı olarak ve Yüksek Seçim Kurulu’nun (YSK) 2017/759 kararı ile seçim sisteminde yapılan değişiklikler ile 21 Şubat 2018’de TBMM’ye sunulup daha sonra 13 Mart 2018’de Genel Kurul’da kabul edilerek yasalaşan “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”a dayalı olarak gerçekleştirilmiştir.

GÜNCEL OY ORANLARINA GÖRE İTTİFAK SENARYOLARI: İTTİFAKLAR İTTİFAKLARI MI ZORLUYOR?

Yapılan analizlerde TEPAV tarafından farklı kamuoyu araştırma şirketlerinden derlenen Şubat 2018 ayındaki “Bu Pazar seçim olsa hangi partiye oy verirdiniz?” anket sorusunun cevabı olarak elde edilen (kararsızlar dağıtılmış) oy oranlarının ortalamaları kullanılmıştır.³

SENARYOLAR

Şubat 2018 anketlerinden derlenen ortalama oy oranları temel alınarak yapılan simülasyonlarda, farklı ittifak alternatiflerinde (senaryolar) partilerin çıkaracakları milletvekili sayıları ve yüzdelerine ulaşılmıştır. Tasarlanan senaryoların oluşturulma ve seçilme gerekçeleri şu şekilde açıklanabilir:

Senaryo 1 hiçbir ittifakın yapılmadığının varsayıldığı baz senaryo olmak üzere; Senaryo 2 ve Senaryo 3'te siyaseten olasılığı yüksek ittifak alternatifleri analiz edilmiştir. Her birine ilişkin “a” grubu senaryolarda Şubat 2018 anketlerinden derlenen ortalama oy oranları aynen kullanılmıştır. Eldeki bu oy oranlarına / tahminlerine göre İYİ Parti ve MHP baraj altı gözükmemektedir. HDP baraj üstü gözükse de baraja çok yakın bir oy oranına ulaştığından, bu partinin de baraj altı kalması durumunda oluşabilecek sonuçları görebilmek bakımından “b” grubu senaryoları da oluşturularak simüle edilmiştir. Bu senaryolardaki varsayım “HDP'nin Şubat tahminlerine göre 1 baz puan daha az oy alarak % 9,84 oy oranına düşmesi”dir. Diğer taraftan, İYİ Parti ve MHP'nin baraj üstüne çıkma olasılıkları da zaten ittifaklı sistemde baraj hesabında ittifakın toplam oyu dikkate alınacağı için ilgili senaryolarda içerilmiş bulunmaktadır.

Yukarıda açıklanan varsayımlar altında oluşturulan senaryolar aşağıda listelenmektedir.

Senaryo 1: “İttifakın olmadığı” durum (baz senaryo)

Senaryo 1a: Şubat 2018 anketlerinden derlenen ortalama oy oranları ile

Senaryo 1b: HDP'nin bu anketlerde görülen ortalama oy oranından (%10,84) 1 baz puan daha az alarak baraj altı kalması ve bir ittifak içerisine dâhil olmaması durumunda

Senaryo 2: AKP+MHP arasında kurulan “tek ittifaklı” durum

Senaryo 2a: Şubat 2018 anketlerinden derlenen ortalama oy oranları ile

Senaryo 2b: HDP'nin bu anketlerde görülen ortalama oy oranından (%10,84) 1 baz puan daha az alarak baraj altı kalması ve bir ittifak içerisine dâhil olmaması durumunda

Senaryo 3: AKP+MHP arasında ve CHP+İYİ arasında kurulan “iki ittifaklı” durum

Senaryo 3a: Şubat 2018 anketlerinden derlenen ortalama oy oranları ile

³ Çeşitli anket ortalamalarından elde edilen ve analizlerde kullanılan oy oranları; AKP %50,55; CHP %21,64; HDP %10,84; İYİ %7,24; MHP %8,71; SP %0,38; DİĞER %0,64'tür. İttifakların oluşturabileceği oy kaymaları bu çalışmanın konusu dışında tutulmuştur. Elde edilen anket sonuçlarındaki 1 Kasım 2015'e göre artış/azalış oranları, partilerin il bazındaki oy dağılımlarına yansıtılmış (İYİ Parti dışında) ve dolayısıyla toplam oydan geriye kalan oyların da İYİ Parti'yi temsil ettiği varsayılmıştır.

GÜNCEL OY ORANLARINA GÖRE İTTİFAK SENARYOLARI: İTTİFAKLAR İTTİFAKLARI MI ZORLUYOR?

Senaryo 3b: HDP'nin bu anketlerde görülen ortalama oy oranından (%10,84) 1 baz puan daha az alarak baraj altı kalması ve bir ittifak içerisinde dâhil olmaması durumunda

SONUÇLAR ve ÇIKARIMLAR

Yapılan analizlerde elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 1. Senaryolara Bağlı Simülasyon Sonuçları

SENARYOLAR	PARTİLER - İTTİFAKLAR					
	AKP	CHP	HDP	İYİ	MHP	SP
Senaryo 1a						
MV Sayıları	391	136	73	0	0	0
Yüzde (%)	65,17	22,67	12,17	0,00	0,00	0,00
Senaryo 1b						
MV Sayıları	455	145	0	0	0	0
Yüzde (%)	75,83	24,17	0,00	0,00	0,00	0,00
Senaryo 2a	AKP+MHP	CHP	HDP	İYİ		SP
MV Sayıları	414 (382+32)	118	68	0		0
Yüzde (%)	69,00	19,67	11,33	0,00		0,00
Senaryo 2b	AKP+MHP	CHP	HDP	İYİ		SP
MV Sayıları	475 (442+33)	125	0	0		0
Yüzde (%)	79,17	20,83	0,00	0,00		0,00
Senaryo 3a	AKP+MHP	CHP+İYİ	HDP			SP
MV Sayıları	375 (346+29)	158 (134+24)	67			0
Yüzde (%)	62,50	26,33	11,17			0,00
Senaryo 3b	AKP+MHP	CHP+İYİ	HDP			SP
MV Sayıları	421 (391+30)	179 (136+43)	0			0
Yüzde (%)	70,17	29,83	0,00			0,00

Tablo 1'den elde edilen sonuçlara göre şu çıkarımları yapmak mümkün görünmektedir:

1. Şubat 2018 anketlerinden derlenen ortalama oy oranlarının aynen kullanıldığı "a" grubu senaryolarına ilişkin olarak; AKP+MHP dâhil hiçbir ittifakın bulunmadığı Senaryo 1a'da, AKP'nin elde ettiği MV sayısı 391 olurken AKP+MHP'li tek ittifak durumunda ise AKP'nin tek başına kazandığı MV sayısı 382'ye (Senaryo 2a) düşmektedir. Ayrıca, AKP+MHP ve CHP+İYİ ittifaklarının olduğu iki ittifaklı durumda da AKP'nin tek başına aldığı MV sayısı (Senaryo 3a) 346'ya düşmektedir. Bu ise AKP'nin ittifak kurmadan tek başına seçime girdiği Senaryo 1a durumunda MV sayısı anlamında ittifaklı seçeneklere göre daha kazançlı çıkacağını göstermektedir.

Bu sonuçlar "HDP'nin Şubat tahminlerine göre 1 baz puan daha az oy alarak % 9,84 oy oranına düştüğünün kabul edildiği" "b" grubu senaryoları için de geçerlidir. Nitekim bu senaryolarda da AKP+MHP dâhil hiçbir ittifakın bulunmadığı durumda (Senaryo 1b) AKP'nin elde ettiği MV sayısı 455 olurken, AKP+MHP'li tek ittifak durumunda AKP'nin tek

GÜNCEL OY ORANLARINA GÖRE İTTİFAK SENARYOLARI: İTTİFAKLAR İTTİFAKLARI MI ZORLUYOR?

başına MV sayısı 442'ye (Senaryo 2b); AKP+MHP ve CHP+İYİ ittifaklarının olduğu iki ittifaklı durumda da (Senaryo 3b) 391'e düşmektedir. Böylece, AKP'nin ittifak kurmadan tek başına seçime girdiği Senaryo 1b durumunda da MV sayısı anlamında ittifaklı seçeneklere göre daha kazançlı çıkacağı görülmektedir.

2. AKP+MHP tek ittifaklı durumda bu ittifakın tek başına anayasayı değiştirmek için gerekli olan 2/3 nisabına, yani 400 MV sayısına ulaşması mümkün olurken (Senaryo 2a'da AKP+MHP ittifakı toplam 414 MV'ne ulaşmaktadır); bu durumun CHP+İYİ ittifakının da kompozisyona dâhil olmasıyla gerçekleşmediğini görmekteyiz. İki ittifaklı durumda AKP+MHP ittifakı ancak 375 MV sayısına ulaşmaktadır (Senaryo 3a).

3. HDP'nin % 10 barajını geçip geçmeyeceği MV dağılımında önemli bir rol oynamaktadır. Öyle ki, HDP'nin baraj altı kalması ve bir ittifak içerisine dâhil olmaması durumundaki her senaryoda ("b" grubu senaryolar); tek başına AKP (Senaryo 1b) veya AKP+MHP ittifakı (Senaryo 2b ve 3b) 2/3 Anayasa değişiklik kotasına yani 400 MV'ne ulaşabilecektir.

4. *Son olarak, metnin başlığında sorulan "İttifaklar İttifakları mı Zorluyor?" sorusunu "Evet" olarak yanıtlamak mümkün görünüyor.*

Bu durumda örneğin ana muhalefet partisi olan CHP, ittifaksız durumda 136 MV çıkarırken; AKP+MHP ittifakı kurulup kendisi bir ittifak kurmaz ise 118 MV çıkarmaktadır. Fakat AKP+MHP ittifakı kurulurken aynı zamanda CHP+İYİ ittifakının olması ile yeniden 136'ya yakın olan 134 MV'ne ulaşabilmekte, yani AKP+MHP ittifakının CHP üzerinde MV sayısı bakımından oluşturduğu olumsuz etkiyi giderebilmektedir.

Benzer şekilde, MHP'ye yakın oy oranına ulaşmasına rağmen ittifaksız durumda baraj altı kalarak hiç MV çıkarmayacak olan İYİ Parti de CHP+İYİ ittifakı ile MHP'nin 29 milletvekiline yakın bir sayıda 24 MV'ne ulaşabilecektir. Bu durumlar benzer şekilde "b" grubu senaryoları için de geçerlidir.